

Stuurgroep Opzet begroting 2020 in het kader van de P&C-cyclus

Aanleiding

De auditcommissie Woerden heeft naar aanleiding van de behandeling van de begroting 2019-2022 richting het college de wens uitgesproken om een beter leesbare en bruikbare programmabegroting. Om directe betrokkenheid vanuit de raad bij het verbetertraject te garanderen is op 10 oktober 2018 door de auditcommissie een stuurgroep ingesteld.

Doel

Het opstellen van een advies aan de auditcommissie voor een nieuwe opzet van de begroting en de gevolgen van een nieuwe opzet van de begroting voor het juni-overleg en de maart-brief.

Leden stuurgroep

- Birgitte van Hoesel, voorzitter (voorzitter auditcommissie)
- Reem Bakker (lid auditcommissie)
- Marguerite Boersma (lid auditcommissie)
- Arjen Draisma (lid auditcommissie)
- Henk Hammelburg (lid auditcommissie)
- Wilma de Mooij (lid auditcommissie)

Adviseurs stuurgroep

- Arthur Bolderdijk (wethouder Financiën)
- Wilfred van Barneveld (concerncontroller)
- Paul Vonk (adviseur governance)
- Onno Vliegenthart, secretaris (raadsadviseur)

Te verkennen onderwerpen door de stuurgroep

1. Opzet van planning & control cyclus (wanneer wat)
2. Gewenste verbeteringen in de begroting o.b.v. ervaringen begroting 2019-2022
3. Gewenste niveau van sturing door de raad (taakveld of programma) en niveau van informatievoorziening om te kunnen sturen. Aandachtsgebieden:
 - o Indeling van de begroting op programma's of hoofdstukken in relatie tot wettelijk voorgeschreven taakvelden
 - o De opzet van de opgave en de te realiseren doelen (indeling in maatschappelijke effecten, resultaten, activiteiten en indicatoren)
 - o De verbinding tussen doelen en benodigde financiële middelen, met indeling naar beïnvloedbaar en niet beïnvloedbaar vanwege bijvoorbeeld reeds aangegane verplichtingen of uitvoering van meerjarige projecten.
 - o Onderbouwing van de keuzes die in de programmabegroting zijn verwerkt, in de zin van het benoemen van de afwegingen die geleid hebben tot die keuzes.
4. Digitale toegankelijkheid van de begroting en communicatie naar inwoners
5. De aansluiting tussen de verschillende P&C-documenten, in het bijzonder de verbinding maart-brief → juni-overleg → begroting en de relatie met de verbonden partijen en de MPG
6. Bezien of aanpassing van financieel beleidskader (inclusief verordening) nodig is

Hoe werken we bij deze opdracht?

1. Input vanuit de fracties: selecteren wat de aandachtspunten zijn
2. Vaststellen opdracht stuurgroep
3. Verzoek aan college om twee thema-/discussiebijeenkomsten voor te bereiden over de te verkennen onderwerpen
4. Verzoek aan college voorstel te doen voor aanpassing structuur P&C-cyclus en opzet begroting, met indeling in thema's
5. Bespreken voorstel
6. Verwerken aanpassingen in definitief voorstel
7. Bespreking in auditcommissie voor advies aan de gemeenteraad.

Tijdslijn

- donderdag 22 november 2018 – deadline aanleveren input fracties
- vrijdag 30 november 2018 – vaststellen opdracht, traject en data bijeenkomsten stuurgroep
- 11 januari 2019 – eerste themabijeenkomst voor de stuurgroep (14.30 – 16.30 uur)
- .. januari 2019 – tweede themabijeenkomst voor de auditcommissie
- begin februari 2019 – bespreking voorstel van college voor structuur en opzet P&C-cyclus en –instrumenten en bepalen van de haalbaarheid
- eind februari 2019 – vaststellen concept-raadsvoorstel door de auditcommissie
- maart 2019 – besluitvorming door de raad

Verzamelen aandachtspunten vanuit de raad

Ter voorbereiding op de bijeenkomsten wordt de raadsfracties gevraagd om uiterlijk op 22 november aan te geven wat zij van de huidige opzet van de begroting vinden en wat zij anders willen zien in een nieuwe opzet van de begroting. Deze aandachtspunten dienen als suggesties voor de stuurgroep bij het uitvragen bij het college en het toetsen van een voorstel van het college.

Uitnodigen deskundigen

De secretaris kan op verzoek externe en/of interne deskundigen uitnodigen voor de vergaderingen.

Rolverdeling raad en college

De stuurgroep dient aandacht te houden voor de verschillende rollen van raad en college.

Rolverwarring kan leiden tot inefficiëntie of ineffectiviteit in de uitvoering van de besluitvorming en dilemma's bij de controlerende rol van de raad en de uitvoerende rol van het college. Op basis van de wensen van de raad stelt het college, als uitvoerend orgaan, (concept-)kaders op. De raad stelt vervolgens de kaders vast.

Vorbereiding vergaderingen

De stuurgroep stelt per vergadering vast welke onderwerpen zij in een volgende vergadering wil behandelen, op welke wijze, met wie en met welk gewenst resultaat.

Planning vergaderingen stuurgroep

De stuurgroep komt bijeen in de periode november 2018 t/m februari 2019 op vrijdagen.

Relevante artikelen uit de Financiële beleids- en beheersverordening gemeente Woerden 2015

Artikel 2 Programma-indeling

1. De raad stelt bij aanvang van iedere raadsperiode een programma-indeling voor die nieuwe raadsperiode vast.
2. De raad stelt bij aanvang van iedere raadsperiode op basis van de door het college aan de programma's toegewezen producten de onderverdeling van de programma's vast.
3. De raad stelt op voorstel van het college per programma relevante indicatoren vast voor het meten van en het afleggen van verantwoording over de gemeentelijke productie van goederen en diensten en de maatschappelijke effecten van het gemeentelijke beleid.
4. De raad stelt bij aanvang van iedere raadsperiode vast over welke onderwerpen hij in extra paragrafen naast de verplichte paragrafen in de begroting en rekening kaders wil stellen en wil worden geïnformeerd.

Artikel 3 Inrichting begroting en jaarstukken

1. De indeling van de begroting bestaat uit de algemene beschouwingen, programma's, paragrafen en bijlagen waarin onder meer meer gedetailleerde financiële informatie is terug te vinden.
2. Bij de begroting en de jaarstukken worden onder elk van de programma's de lasten en baten weergegeven. Voor bestuurlijke prioriteiten wordt aangegeven hoeveel minder of extra middelen hiervoor worden ingezet.
3. Bij de uiteenzetting van de financiële positie in de begroting wordt van de nieuwe investeringen per investering het benodigde investeringskrediet weergegeven.
4. In de jaarrekening wordt van de investeringen en meerjarige projecten aangegeven welke investeringen wel en welke niet worden afgesloten. Voor de nog niet-afgesloten investeringen wordt het restantkrediet per 31 december aangegeven.
5. Bij de uiteenzetting van de financiële positie in begroting wordt in aanvulling op het bepaalde in artikel 20 en artikel 21 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten inzicht gegeven in de ontwikkeling van de schuldpositie als gevolg van de begroting, de meerjarenraming en de investeringen.

Artikel 4 Kaderstelling

1. Het college biedt voor de raadsvergadering van maart een document aan met de majeure ontwikkelingen beleidsontwikkelingen voor het komende jaar en de financiële kaders voor het volgende begrotingsjaar en de meerjarenraming.
2. Ter bespreking in de vergadering voor het zomerreces biedt het college een document aan met een

Stuurgroep Opzet begroting 2020 in het kader van de P&C-cyclus
Input fracties ondergebracht naar te verkennen onderwerpen

Te verkennen onderwerpen door de stuurgroep	Input fracties
2 Gewenste verbeteringen in de begroting o.b.v. ervaringen begroting 2019-2022 en 3 Gewenste niveau van sturing door de raad (taakveld of programma) en niveau van informatievoorziening om te kunnen sturen. Aandachtsgebieden: - Indeling van de begroting op programma's of hoofdstukken in relatie tot wettelijk voorgeschreven taakvelden - De opzet van de opgave en de te realiseren doelen (indeling in maatschappelijke effecten, resultaten, activiteiten en indicatoren) - De verbinding tussen doelen en benodigde financiële middelen, met indeling naar beïnvloedbaar en niet beïnvloedbaar vanwege bijvoorbeeld reeds aangegane verplichtingen of uitvoering van meerjarige projecten. - Onderbouwing van de keuzes die in de programmabegroting zijn verwerkt, in de zin van het benoemen van de afwegingen die geleid hebben tot die keuzes.	<u>A. Concrete wensen voor programma's:</u> - D66: Programma's meer samenhang in aanbrengen en in lijn brengen met de verantwoordelijkheden. Integrale verantwoordelijkheid voor een programma beleggen bij 1 wethouder. - CDA: betere inhoudelijke toelichting op de verschillenanalyses. - CDA: taakvelden BBV als basis (CDA) - VVD: behouden toelichting aan begin van ieder programma. <u>B. Concrete voorstellen voor opzet binnen programma's:</u> - opgave en doel gelijktrekken, beperkt aantal doelen, per doel zijn meer resultaten/inspanningen mogelijk (D66). - voorbeelden begrotingen uit het land (ChristenUnie-SGP, CDA) - betere koppeling van de taakvelden aan de primaire processen en inspanningen (taakvelden eerst) (CDA). - duidelijker onderscheid tussen primaire processen, inspanningen (projecten/opgaven) en gebiedsgericht werken (CDA). - tekst van begroting overeen laten komen met doelenboom (Progressief Woerden). - resultaat SMART formuleren (CDA). - inspanning SMART formuleren (CDA). - inspanning hoort niet in begroting thuis (Progressief Woerden). <u>C. Concrete wensen voor niveau van informatievoorziening/inzicht:</u> - inzicht in doel en benodigde middelen (menskracht en financiën) (D66, VVD, STERK Woerden, Inwonersbelangen, Progressief Woerden), doel kwantitatief formuleren (D66), doel SMART formuleren (VVD, Progressief Woerden), link planning aan doelenboom (VVD). Bij onderwerp x in de in de doelenboom ook beschrijven onder welke post in de begroting dit terug te vinden is (Progressief Woerden). - concrete wens voor kwantitatieve informatie (D66). - inzicht in inspanningen is niet nodig als maar helder wordt wat de inzet van medewerkers en

€ is om het resultaat te bereiken (D66).

- inzicht in taakveld en inspanningen (CDA).
- inzicht in financiën in kasstroom: exploitatie en investeringen (D66).
- inzicht in realisatie besparingen door middel van een business case (D66).
- inzicht in onzekerheden door benoemen risico's en in beeld brengen scenario's risico's (D66).
- inzicht in **Sociaal Domein** (D66, VVD): onderscheid maken in de gelabelde inkomende geldstromen en de relatie naar de uitgaven (D66), helder maken hoe de beïnvloedbaarheid is van het resultaat (D66).
- bij investeringen en doelen inzicht in het maatschappelijk effect als bedrag (Progressief Woerden).
- **meetbare** indicatoren (VVD).

D. Concrete wensen om informatie te duiden:

- heldere prioriteiten inclusief afwegingskader tbv inzicht waarom dit prioriteit heeft (D66).
- inzicht in **meerjarenperspectief**, o.a. opgave/doel in beeld brengen vanuit huidige situatie: waar staan we nu, wat is nodig? (D66,CDA), realisatie ten opzichte van vorig jaar (D66, CDA), ontwikkeling schuldenpositie (Fractie Bakker).
- inzicht in geldstroom: **wat is vast** (uitgaven reeds genomen besluiten) en **wat is variabel/beïnvloedbaar** (D66), wat zijn wettelijke taken en wat is “extra” (VVD), inzicht in nieuw beleid ten opzichte van vastgestelde meerjarenbegroting (Inwonersbelangen)
- inzicht in **investeringen** (D66), bij nieuwe investeringen: aparte paragraaf met effect op de 5 indicatoren (Progressief Woerden).
- CDA: wens naar duidelijke specificatie en analyse: van ontwikkelingen: leningen, grondbeleid, reserves en voorzieningen, van balans, van beleidsindicatoren.
- VVD: wens naar betekenis/context van cijfers en percentages, heldere uiteenzetting onderbouwd met cijfers, inspanningen, resultaten, financiële situatie van Woerden (programma 7).
- VVD: voldoende informatie om een tegenbegroting te kunnen maken: keuzes en financiële gevolgen, informatie om politieke keuzes mogelijk te maken.
- Fractie Bakker: duiding van “rode vlaggen” in de begroting.

E. Concrete wensen voor leesbaarheid documenten:

- D66: in kader, begroting en rapportages niet verwijzen naar andere documenten en niet

	veronderstellen dat de lezer op de hoogte is van eerdere gebeurtenissen. - CDA: duidelijke vermelding van de definities en bronnen van de indicatoren (staat van Woerden, waar staat je gemeente etc.). - CDA: kengetallen (blz 163): kwantitatieve specificatie van berekening. - Progressief Woerden: Het Excel bestand als bijlage bij de begroting toevoegen en niet pas later nazenden. <u>F. Inzicht in Bijdrage Oudewater</u>: specificatie verrekening niet in DVO (CDA). <u>G. Verwerking en bespreking van de rijkscirculaires in de begroting</u> Mn. de septembercirculaire. De provincie stelt dat de meicirculaire het uitgangspunt van de begroting is. Vraag is of de raad ook de input uit de septembercirculaire erbij wil betrekken? (Fractie Bakker)
4	Digitale toegankelijkheid van de begroting en communicatie naar inwoners CDA: https://www.lias-software.nl/product/webpublicatie D66: dashboard als gewenste ondersteunende faciliteit
5	De aansluiting tussen de verschillende P&C-documenten, in het bijzonder de verbinding maart-brief → juni-overleg → begroting <u>Input D66:</u> Het kader in het voorjaar (juni) bespreken mede op basis maartbrief. In het kader wordt meegegeven: - hoe de voortgang is ten opzichte van de meerjarenraming (coalitieakkoord) - welke financiële ruimte er is gelet op de financiële gezondheid - welke ruimte er (niet meer) is gelet op reeds aangegane verplichtingen: - o investeringen - o subsidies - o verbonden partijen - o nieuwe inzichten grondexploitatie - schatting van risico-ontwikkeling (hoger/lager) - welke opgaven prioriteit hebben voor het komend jaar - o lopende activiteiten - o gelet op gewijzigde opgave (externe omstandigheden) - o nieuwe koers als gevolg van nieuw beleid De bestuursrapportage maakt aan de hand van een dashboard inzichtelijk of de realisatie van

de doelen op schema liggen en legt de relatie met de besteding van middelen. Worden de doelen efficiënter of minder efficiënt gerealiseerd. In een toelichting wordt op de afwijkingen ingegaan.

Aanvullend

Fractie Bakker: ondersteuning fracties

- Onafhankelijke ondersteuning van fracties bij het lezen en interpreteren van de begroting. Dus niet alleen door mensen die zelf aan het opstellen van de begroting hebben gewerkt.
- Begrotingscarrousel. Ik vind het zelf prettiger als ik met gerichte vragen naar gerichte ambtenaren toe kan dus niet binnen een format.

D66:

Inzet voor de 'verbonden partijen'. Welk kader geven we de wethouder mee in de gesprekken over het kader van deze begrotingen?

SP:

Voorstel voor een fonds klimaatsverandering in begroting 2019.

Stuurgroep Opzet begroting 2020 in het kader van de P&C-cyclus verbeterpunten vanuit de raadsfracties

Ter voorbereiding op de eerste bijeenkomst van de Stuurgroep op 30 november is de raadsfracties van Woerden gevraagd om naar aanleiding van de vastgestelde begroting 2019 input te leveren voor verbetering van de begroting. Gevraagd is wat een raadsfractie nodig heeft om goed geïnformeerd, met respect voor de verschillende rollen van raad en college, financiële middelen beschikbaar te stellen en het college te machtigen om het geld uit geven voor bepaalde doelen. Vrijwel alle fracties hebben gereageerd op het verzoek. De reacties van de fracties zijn integraal in dit document opgenomen.

- 1) [D66](#)
 - 2) [CDA](#)
 - 3) [SP](#)
 - 4) [STERK Woerden](#)
 - 5) [VVD](#)
 - 6) [Inwonersbelangen](#)
 - 7) [Fractie Bakker](#)
 - 8) [Progressief Woerden](#)
 - 9) [ChristenUnie-SGP](#)
-

D66

Inhoudelijk

1. Opgave en doel gelijk trekken. Niet meerdere doelen met 1 opgave. Wel zijn meerdere resultaten/inspanningen mogelijk per opgave/doel.
2. Opgave beperken tot een overzichtelijk aantal.
3. Programma's meer samenhang in aanbrengen en in lijn brengen met de verantwoordelijkheden. Integrale verantwoordelijkheid voor een programma beleggen bij 1 wethouder.
4. Opgave/doel graag in beeld brengen vanuit de huidige situatie. Waar staan we en wat is nodig? Liefst zoveel mogelijk kwantitatief. Is dat niet mogelijk dan kwalitatief beschrijvend.
5. Prioriteiten helder maken, inclusief afwegingskader t.b.v. inzicht waarom dit prioriteit heeft.
6. Inzicht in inspanningen is niet nodig als maar helder wordt wat de inzet van medewerkers en € is om het resultaat te bereiken.
7. Risico's benoemen en scenario's in beeld brengen om zicht te krijgen op de onzekerheden.
8. Inzichtelijk maken welke besparingen daadwerkelijk worden gerealiseerd op de besluiten met een business case.

Samenhang

1. Ieder document moet op zich leesbaar zijn. Dus geen verwijzingen naar andere documenten of veronderstellen dat de lezer iets nog weet vanuit een ander document of presentatie. Dit geldt voor kader, begroting en rapportages.
2. Samenhang in middelen (mensen en €) en doel.
3. Dit (kengetallen) in relatie brengen met de realisatie van het huidige jaar en het jaar daarvoor. Hiermee wordt inzichtelijk of met dezelfde middelen meer bereikt wordt (efficiënter en effectiever).
4. Investerings inzichtelijk maken.
5. Kasstroomoverzicht (directe methode) in relatie tot de financieringsbehoefte
6. Welk deel van de middelen wordt gebruikt om uitvoering te geven aan reeds genomen besluiten?

Middelen

1. Middelen gaan om de inzet van medewerkers en de inzet van € (op kasstromen, dus exploitatie en investeringen)

2. Onderscheid maken in geldstroom waar besluiten over genomen kunnen worden. Dus wat is vast en wat is variabel en beïnvloedbaar.
3. Inzet voor de ‘verbonden partijen’. Welk kader geven we de wethouder mee in de gesprekken over het kader van deze begrotingen?
4. Voor sociaal domein onderscheid maken in de gelabelde inkomende geldstromen en de relatie naar de uitgaven.
5. Voor sociaal domein helder maken hoe de beïnvloedbaarheid is van het resultaat.

Aansluiting P&C

Het **kader** in het voorjaar (juni) bespreken mede op basis maartbrief. In het kader wordt meegegeven:

- hoe de voortgang is ten opzichte van de meerjarenraming (coalitieakkoord)
- welke financiële ruimte er is gelet op de financiële gezondheid
- welke ruimte er (niet meer) is gelet op reeds aangegane verplichtingen:
 - o investeringen
 - o subsidies
 - o verbonden partijen
 - o nieuwe inzichten grondexploitatie
- schatting van risico-ontwikkeling (hoger/lager)
- welke opgaven prioriteit hebben voor het komend jaar
 - o lopende activiteiten
 - o gelet op gewijzigde opgave (externe omstandigheden)
 - o nieuwe koers als gevolg van nieuw beleid

De **bestuursrapportage** maakt aan de hand van een dashboard inzichtelijk of de realisatie van de doelen op schema liggen en legt de relatie met de besteding van middelen. Worden de doelen efficiënter of minder efficiënt gerealiseerd. In een toelichting wordt op de afwijkingen ingegaan.

Ondersteunende faciliteiten

Dashboard.

CDA

Verbeteringen binnen de huidige inrichting

1. betere koppeling van de taakvelden aan de primaire processen en inspanningen (taakvelden eerst)
2. duidelijker onderscheid tussen primaire processen, inspanningen (projecten/opgaven) en gebiedsgericht werken
3. duidelijke vermelding van de definities en bronnen van de indicatoren (staat van Woerden, waar staat je gemeente etc.)
4. duidelijke metingen/vermeldingen van de nul- en eindsituaties, ook in relatie tot de totale omvang van de problematiek (niet streven naar 6 rookvrije sportverenigingen als er al zes rookvrij blijken te zijn)
5. Smart (specifiek, meetbaar, acceptabel, tijdsgebonden) formuleren van de resultaten
6. Inspanningen: wat is klaar als het klaar is? Smart geformuleerd. Door wie, welke (capaciteit vertaald in) kosten in relatie tot het taakveld?
7. programma's: betere inhoudelijke toelichting op de verschillenanalyses
8. kengetallen (blz. 163): getalsmatig specificeren hoe deze zijn berekend
9. leningenportefeuille (blz. 174): duidelijke specificatie en analyse van de ontwikkelingen in de leningen portefeuille, ook in relatie tot de schuldquote en de norm van 130%
10. Grondbeleid (blz. 179): Meerjaren Perspectief Grondbeleid 2019 vaststellen voor begroting 2020 (juni 2019)
11. Meerjarig overzicht reserves en voorzieningen (blz. 194) duidelijke specificatie en analyse de ontwikkelingen in de investeringsbehoefte

12. Balans (blz. 203): voorzien van een analyse
13. Beleidsindicatoren (blz. 204): voorzien van een analyse (hernieuwbare elektriciteit, ziekenhuisopname fietsers, demografische druk, schoolverzuim)
14. Bijdrage Oudewater (blz. 212): specificeren verrekening overheadkosten specifiek beleid (niet in DVO)

Betere opzet van de begroting als document:

1. Taakvelden BBV (gegroepeerd naar programma's) als basis. Voordelen: beheersmatig, doelmatig; rechtmatig; inzichtelijk, amendeerbaar, vergelijkbaar met andere gemeenten.
2. Per programma digitaal een doorzicht naar de taakvelden (lieft doorklikken)
3. Per taakveld een digitaal doorzicht naar de producten (digitaal doorklikken)
Programma's → taakvelden → producten
4. Daarnaast een paragraaf over de vijf belangrijkste integrale opgaven (bijvoorbeeld Middelland, huisvesting statushouders, omgevingsvisie) en een paragraaf over de kernen en wijken;

Per taakveld:

1. Een korte beschrijving van '*Wat willen we bereiken*' Maatschappelijke effecten, huidige situatie (meetbaar) en context (beschrijving) + duidelijke verwijzing naar belangrijkste kengetallen van www.waarstaatjegemeente.nl of Staat van Woerden
2. Een korte beschrijving van '*Wat gaan we er voor doen*' Resultaten (meerjaarlijks Smart) + inspanningen (jaarlijks Smart);
3. Een tabel "*Wat mag het kosten*" Rekening t-1, Begroot en Prognose t +1 +2 + 3
4. De bijdrage aan de collegedoelen (beperkt aantal heldere targets)
5. Een referentie naar de wetgeving en vastgesteld of aankomend gemeentelijk beleid (doorklikken);
6. Aangeven wie binnen het college verantwoordelijk is (doorklikken);
7. Een korte beschrijving van de bijdrage aan de belangrijkste integrale opgaven (doorklikken)
8. Een korte beschrijving van de bijdrage aan de gebiedsgerichte aanpak in de kernen en wijken (doorklikken)

Zie ook de digitale begrotingen via Lias: <https://www.lias-software.nl/product/webpublicatie>

Die begint overigens meestal met een BIEO (begroting in één oogopslag), ook een wens van de auditcommissie.

SP

De bestuursrapportage 2018 luidt 'klimaatverandering' in als kostenpost voor toekomstige gemeentelijk begrotingen. Gemeente en inwoners kunnen in de recente toekomst voor forse onvoorziene kosten kunnen komen te staan door klimaatverandering. Ik wil de stuurgroep graag voorstellen om:

- Vanaf 2019 structureel een bedrag te begroten t.b.v. een fonds dat uitsluitend kan worden ingezet om de te verwachten en de thans niet te voorziene kosten t.g.v. klimaatverandering op te vangen.
- Te overwegen het college voor te stellen om aan dit fonds een component toe te voegen voor het opvangen van kosten van klimaatverandering voor inwoners.

STERK Woerden

Belangrijk is een helder inzicht tussen kosten en doelen. Met andere woorden link de financiën aan de doelenboom.

VVD

1. Het is ons inziens van belang dat duidelijk wordt gemaakt wat wettelijke taken zijn en wat de gemeente Woerden "extra" doet. In de programmabegroting 2019-2022 was het in sommige programma's onduidelijk of doelen Woerdens beleid waren (en dus een "knop om aan te kunnen draaien") of wettelijke taken. Met name in programma 3.
2. Het inzicht in de financiën moet beter. Per programma dient op gedetailleerder niveau dan nu het geval was aangegeven te worden hoeveel budget aan welk doel wordt besteed. Dit was in de begroting 2018 en verder terug veelal wel inzichtelijk. We begrijpen dat niet aan ieder klein onderdeel van de begroting een bedrag kan worden gehangen (schijnnaauwkeurigheid). Nu is echter helemaal niet inzichtelijk (zeker in het sociaal domein) hoeveel je zou kunnen besparen als je een ambitie schrappt of prioriteiten verlegt.
3. De begroting voldoende informatie bevatten voor een tegenbegroting (dus inzichtelijkheid in keuzes en daarbij horende financiële gevolgen) of op zijn minst een amendement waarin je andere keuzes maakt, waarbij deze keuzes ook financieel gedekt zijn.
4. De concreetheid van doelen(bomen) moet omhoog. Het verschil tussen de programma's is te groot. Geen wollige zinnen, maar duidelijk: welk maatschappelijk effect willen we bereiken, hoe gaan we dat realiseren en waar blijkt dat uit. "Opstellen plan X", etc. zijn behoudens uitzonderingen te vaag. Strak zijn op het beantwoorden van deze vragen: bij effecten ook echt effecten noemen, bij realisatie ook echte maatregelen en bij resultaat ook echte (meetbare) indicatoren. Liever concrete activiteiten (maar niet op extreem detailniveau, zoals nu soms in het sociaal domein het geval leek) dan alleen maatschappelijke effecten, want zonder uitvoeringsvoorstel is niet in te schatten of het effect redelijkerwijs kan worden bereikt en dus of er politieke keuzes aan te verbinden zijn.
5. M.b.t. cijfers en percentages moet inzicht worden gegeven in de betekenis/context. Is een percentage hoger/lager dan voorheen, hoger/lager dan landelijk of regionaal gemiddelde.
6. Bij zoveel mogelijk doelen dient de planning aangegeven te worden zoals in vorige begrotingen het geval was (kwartaalvermelding).
7. Proberen een combinatie te maken van een deel van de informatie uit de begroting "oude stijl" (tijdsplanning, budget) met de doelenbomen.
8. Toelichtingen aan het begin van ieder programma behouden, erg prettig.
9. Begroting moet politieke keuzes maken mogelijk maken.
10. Specifiek: graag aandacht besteden aan heldere uiteenzetting, onderbouwd met cijfers, inspanningen en resultaten, m.b.t. de financiële situatie van de gemeente (programma 7).

Inwonersbelangen

De huidige begroting is op de goede weg. Aanvullend hierop:

1. Duidelijk moet worden wat er ten opzichte van de vastgestelde meerjarenbegroting nieuw beleid is. Er is door de raad het jaar daarvoor een meerjarenbegroting vastgesteld. Om als raad goed te kunnen besluiten is het nodig dat helder wordt wat er gewijzigd wordt, stop gezet wordt en wat de nieuwe thema's zijn. Dit zowel kwalitatief als in geld. Daarbij de systematiek hanteren: wat is het idee, hoe is het geraamd en past het binnen de meerjarenbegroting? Zo niet hoe wordt de financiële dekking verkregen.
2. Bij de opzet van de doelenbomen is de financiële vertaling gewenst.

Fractie Bakker

1. Onafhankelijke ondersteuning van fracties bij het lezen en interpreteren van de begroting. Dus niet alleen door mensen die zelf aan het opstellen van de begroting hebben gewerkt.
2. Verwerking en bespreking van de rijkscirculaires in de begroting. Mn. de septembercirculaire. De provincie stelt dat de meicirculaire het uitgangspunt van de begroting is. Vraag is of de raad ook de input uit de septembercirculaire erbij wil betrekken?

3. Ontwikkeling schuldenpositie.
4. Duiding van de "rode vlaggen" in de begroting. Daarbij denk ik aan schuldenquote, solvabiliteit, etc. Hebben we er allemaal eenzelfde beeld bij wanneer een of meerdere vlaggen op rood staan?
5. Begrotingscarroussel. Ik vind het zelf prettiger als ik met gerichte vragen naar gerichte ambtenaren toe kan dus niet binnen een format.

ChristenUnie-SGP

Graag een aantal voorbeelden "uit het land" van andere typen begrotingen.

Progressief Woerden

1. Bij nieuwe investeringen in een aparte paragraaf het effect op de 5 indicatoren beschrijven. Als we ja tegen de investering zeggen, wat doet dat met de schuldenquote, de solvabiliteit etc..
2. Zoveel als mogelijk een bedrag koppelen aan het maatschappelijk effect van een investering of aan de doel
3. Inspanningen horen niet in de begroting thuis. Minder gedetailleerde doelenbomen en deze echt smart beschrijven
4. Het tekstuele deel van de begroting overeen laten komen met de doelenbomen. Dat was dit jaar niet overal het geval.
5. De relatie tussen de doelenbomen en de bedragen worden gemist. Bij onderwerp x in de doelenboom ook beschrijven onder welke post in de begroting dit terug te vinden is.
6. Het Excel bestand als bijlage bij de begroting toevoegen en niet pas later nazenden.